

לדין שמדליקין בפנים

מהדרין ומהדרין מן המהדרין

איתא בגמ' שבת כא: "ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך".

לגבי מספר הנרות אותם מדליקים המהדרין מן המהדרין ישנה מחלוקת, דעת התוס' במקום "דב"ש וב"ה לא קיימי אלא אנר איש וביתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסיף והולך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסיף מכאן ואילך ליכא היכרא שיסברו שכן יש בני אדם בבית".

ואילו דעת הרמב"ם בהלכות חנוכה פ"ד הלכות א, ב: "... והמהדר יותר על זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד בלילה הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד. כיצד הרי שהיו בני הבית עשרה בלילה הראשון מדליק עשרה נרות ובליל שני עשרים ובליל שלישי שלושים עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונים נרות". וממשיך בהלכה ג: "ומנהג פשוט בכל ערינו בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה ראשון ומוסיפין והולכין בכל לילה עד שנמצא מדליק בליל שמיני שמונה נרות בין שהיו אנשי הבית מרובים בין שהיה אדם אחד".

ובשו"ע¹ פסק המחבר: "כמה נרות מדליק בלילה הראשון מדליק אחד מכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליילה האחרון יהיו שמונה ואפי' אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר" והיינו כמנהג הפשוט המובא ברמב"ם וכדעת התוספות שהמהדרין מן המהדרין נסוב על עיקר הדין של נר איש וביתו ועליו מוסיף והולך.

הרמ"א כותב במקום: "הגה, וי"א דכל אחד מבני הבית ידליק (הרמב"ם) וכן המנהג פשוט ויזהרו ליתן כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין (מהר"א מפרג)" והיינו שפסק כרמב"ם שדין המהדרין מן המהדרין מוסיף על דין המהדרין של נר לכל אחד שכל אחד יהיה מוסיף והולך.

ובד"מ² על דברי הרמב"ם המובאים בב"י כותב: "וכן המנהג. וכתב מהר"א מפרג דלדין שמדליקין בפנים ויודעין בבית כמה בני אדם בבית וליכא למיחש שמא יאמרו כך בני אדם הם בבית אף לדעת התוספות מנהגנו נכון ועוד דמאחר שמדליקין בפנים כל אחד יוכל להדליק במקום מיוחד ולא בעי להדליק כולן בטפח הסמוך לפתח וניכר הנרות שמדליק כל אחד ואחד ואיכא היכרא כשמוסיף והולך בשאר הלילות ולכן מנהגנו אתי שפיר לכולי עלמא".

ובבאר היטב ס"ק ג: "וזה חידוש שהספרדים נוהגים כתוספות והאשכנזים כרמב"ם וזה לא מצינו בשאר מקומות" (ומקורו בט"ז ס"ק א).

ובשו"ת גליא מסכת³ הקשה דלכאורה מנהג אשכנז צריך ביאור דאף שגבי מספר הנרות המודלקים תואם מנהג זה לדברי הרמב"ם הרי א. לדברי הרמב"ם בעה"ב לבדו מברך ומדליק נרות כמספר בני ביתו ולא כל אחד מדליק בפני עצמו, ומנין שבבית שמתחייב בהדלקה אחת יהדרו כולם להדליק

¹ תרעא, ב

² ס"ק א

³ חלק או"ח סימן ו

בברכה שעלולה להיות לבטלה באין חיוב?

ב. גם מנין הנרות אינו תואם לגמרי לדברי הרמב"ם דלרמב"ם בעה"ב המהדר מן המהדר מדליק עבור כל אנשי ביתו "בין אנשים בין נשים", ואילו מנהג אשכנז להדליק כל איש בפ"ע והנשים יוצאות ידי חובתן בהדלקת בעה"ב שלא מוסיף נרות בעבורן. וא"כ מנהג זה דלא כמאן!⁴

מקום ההדלקה

גם מיקום ההדלקה המוזכר ברמ"א תרעא סעיף ז: "ומיהו בזמן הזה שכולנו מדליקין בפנים ואין היכר לבני רה"ר כלל אין לחוש כ"כ אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח ומ"מ המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם... "נראה לכאורה שלא עולה בקנה אחד עם דברי הגמרא "ת"ר נר חנוכה מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוכה לרה"ר ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו..."⁵. ולא נראה דמנהג זה מפני הסכנה שנאלצים לקיים המצוה בסתר ד"מניחה על שלחנו ודיו" כנראה מכך שמנהג זה מובא בצורה פשוטה וללא הגבלה בדברי הראשונים וכנראה מדברי רבנו ירוחם⁶ המובא בב"ח⁷ ובד"מ⁸ וז"ל: "ועתה נוהגין להדליקה מבפנים לפתח הסמוך לרה"ר ויש שנוהגין להדליקה מבפנים לפתח הסמוך לחצר משום דשכיחי גוים וגנבים..."⁹ ז"א שבאשכנז גם בזמן שלא הדליקו כפי ש" בזמן הזה שמדליקין בבית החורף דהיינו בפנים ממש" (לשון הד"מ) אלא הדליקו על פתח הסמוך לרשות הרבים הדליקו מבפנים לפתח, (ומשום דשכיחי גוים היו "יש שנוהגין להדליקה מבפנים לפתח הסמוך לחצר" שגם בו יש היכרא לעוברים ושבים), ומפורש בדברי האור זרוע¹⁰: "והאידנא דליכא סכנה לא ידענא מאי טעמא אין מדליקין בחצרות"¹¹.

וטעמא בעי למנהג שנראה שאינו כדינא דגמרא.

היכר לבני רה"ר כשמדליקים בפנים

והנה מצינו מחלוקת הטור ובעל התרומה לגבי הדלקה בפתח הבית מבפנים האם צריך לעשות היכר לבני רה"ר¹¹: "חצר שיש לה שני פתחים בשתי רוחות צריך להדליק בשני פתחים שלא יחשדוהו העוברים לומר כשם שלא הדליק בזה הפתח כך לא הדליק באחרת... וכתב בעל התרומה

⁴ ויישוב המנהג המובא בד"מ "שאף לדעת התוספות מנהגנו נכון" היינו, שבגלל שהמנהג היום הוא להדליק בפנים מיושב המנהג אף לפי התוספות המסבירים את המהדרין מן המהדרין שמוסיף על נר איש וביתו (ולא על ההיזור של נר לכל אחד) כיוון שיש צורך בהיכרא לבני רה"ר, דאצלנו גם יש היכרא לבני הבית מהו מספר הימים (כיוון שיודעים כמה בני בית יש, מה גם שאפשר להדליק במקומות נפרדים) כך שמספר הנרות הנוסף אותו אנו נוהגים להדליק לא גורע אף לשיטת התוספות. אך ודאי שמספר הנרות הנוסף לא מיוסד על שיטתם אלא על כך שהמהדרין מן המהדרין נוסף על המהדרין כנ"ל.

⁵ תולדות אדם וחוה נתיב ט חלק א

⁶ ס"ק טו

⁷ ס"ק ט

⁸ הלכות חנוכה אות שכ"ג

⁹ ובתשובת המנח"י חלק ו סימן סו: "ע"ד הערתו מה ההיתר כעת לא להדליק בחוץ דלכאורה אין שום סכנה, הנה כבר עמד בזה האור זרוע ה' חנוכה ולא מצא מענה..." וע"ש בדבריו.

¹⁰ ובערוך השולחן ס"ק כ"ד "והנה עתה אין אנו מדליקין בחוץ ואף שאין סכנה אצלנו..." והסברו למנהג ש"כמעט הוא מהנמנעות מפני שבכל המדינות שלנו ימי חנוכה הם ימי סגריר, גשם ורוחות חזקות וא"א להניחם בחוץ, אם לא להסגירם בזכוכית וכולי האי לא אטרחוהו רבנן ועוד דבזה לא יהיה היכר למצוה כ"כ ועוד דלא בכל המקומות יניחו לעשות כך..." לכאורה חילוק זה בין מדינות שלנו לא"י בו נתקנה מצות נ"ח אינו במציאות מניסיוני שגם בארץ יהודה בגלל הרוחות המנשבות בתקופה זו "כמעט הוא מהנמנעות... אם לא להסגירם בזכוכית" ובמנח"י הביא תשובת שאילת יעב"ץ ח"א סימן קמ"ט לגבי כלי זכוכית להגנה מהרוחות "א...ובודאי עשו כן בזמן הש"ס שהיו מדליקין מבחוץ..."

¹¹ טור סימן תרע"א

לדידן שמדליקין בפנים אפילו בשתי רוחות די לו באחד מהן שאין היכרא אלא לבני הבית והם יודעים ששני הפתחים של איש אחד, ונראה שאין להקל ואף לדידן איכא חשש כיון שמדליקין בפתח הבית העוברין רואים שלא הדליק ואיכא חשד".

ובד"מ ס"ק ט כתב: "נראה דבימי רבנו בעל הטור היה כן המנהג להדליק בפתח הבית... ולזה איכא היכר לעוברים ושבים אע"ג דמדליקין בפנים, אבל בזמן הזה שמדליקין בבית החורף דהיינו בפנים ממש וידוע ששם ליכא היכרא לעוברים ושבים כלל אפי' אם יש לבית הרבה פתחים, אין צריך להדליק רק באחד, וכן הוא המנהג. ונראה דמטעם זה אין נזהרין גם כן להדליק בטפח הסמוך לפתח דמה לי סמוך לפתח או רחוק ממנה, מאחר שאין היכרא רק לבני אדם שהם בחדר שמדליקין שם, והם יודעין דלשם חנוכה נדלק שם כן נראה לי".

וכך פסק לגבי חשד, בשו"ע בהגה לסעיף ח: "...מיהו בזמן הזה שכולם מדליקין בפנים ואין היכר לבני רה"ר כלל אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים כן נ"ל וכן המנהג פשוט"¹².

מחלוקת נוספת האם יש צורך בהיכר לבני רה"ר לאלו המדליקים בפנים קיימת בין הטור לתוספות (בד"ה "דאי לא אדליק" - ..ונראה לר"י..). וכן כתב הטור בסימן תרע"ב: "והתוספות כתבו דלדידן אין צריך לדקדק בזמן שנתנו חז"ל שלא נתנוהו אלא להם שהיו מדליקין בחוץ ולאחר זה הזמן אין עוברים ושבים אבל אנו שמדליקין בבית ואין היכרא אלא לבני הבית אין להקפיד על הזמן וכתב בספר המצות ומכל מקום נכון להדליק בעוד בני הבית נעורין. ונראה לי שאף לדידן צריך לדקדק בשיעור שאף על פי שמדליקין בפנים כיון שמדליקין בפתח הבית והוא פתוח יש היכרא לעוברים ושבים".

ובד"מ¹³: "כבר כתבתי לעיל דבזמן הזה אין לחוש וכן נהגו שלא לדקדק בשקיעת החמה וכן כתבו במנהגים מיהו כתבו דטוב להדליק קודם אכילה ובעוד בני הבית נעורים עכ"ל אמנם מהרי"ל כתב שהיה נוהג להדליק מיד אחר שקיעת החמה". ובשו"ע בהגה¹⁴ כתב: "הגה, י"א שבזמן הזה שמדליקין בפנים א"צ ליזהר להדליק קודם שתכלה רגל מן השוק ומ"מ טוב ליזהר גם בזמן הזה".

וטעמא בעי מנין להדליק בפנים?

ומהו שורש מחלוקת הטור וספר התרומה, הטור והתוספות אי בעי היכר לבני רה"ר?

הביאור

שיטת רש"י ורב שר שלום בדיון מהדרין מן המהדרין

ואולי י"ל מקור לצורת ומקום הדלקת נרות חנוכה לבני אשכנז, דמסבירים את המהדרין בגמ' שמדליקין נר לכל אחד לא כתוס' ורמב"ם שבעה"ב מדליק עבור כל אחד מבני הבית אלא שכל אחד

¹² ולגבי הטפח הסמוך לפתח, פסק בסעיף ז: "הגה, ומיהו בזמן הזה שכולנו מדליקין בפנים ואין היכר לבני רה"ר כלל אין לחוש כ"כ אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח ומ"מ המנהג להדליק בטפח הסמוך לפתח כמו בימיהם ואין לשנות אלא א"כ רבים בני הבית שעדיף להדליק כ"א במקום מיוחד מלערב הנרות ביחד ואין היכר כמה נרות מדליקין ומ"מ יזהרו שלא להדליק במקום שמדליק הנרות כל השנה כי אז לא יהיה היכר כלל ואף כי אין היכר רק לבני הבית מ"מ היכר קצת מיהא בעי".

דהיינו שלכתחילה (ראה ביאור הלכה) יש להדליק בטפח הסמוך לפתח כדי שיכנס בין שתי מצוות, אבל היכר של מספר הנרות לבני הבית עדיף על הדלקה בטפח הסמוך לפתח וכמו כן יש לעשות היכר קצת לבני הבית שהנר הוא של מצוה ולא להניחו במקום שרגיל בו כל השנה.

¹³ ס"ק ד

¹⁴ תרע"ב, ב

מבני הבית יכול להדר להדליק ולקיים המצווה בעצמו וכך משמע¹⁵ בדברי רש"י על דברי הגמרא בדף כג: "נר שיש לה שני פיות עולה לשני בני אדם" פרש"י: "... עולה לשני בני אדם למהדרין העושין נר לכל אחד ואחד" דיוצא מכך שהמהדרים הם אנשים שונים, מבני הבית, המדליקים נר לכל אחד (ולא בעה"ב אחד המדליק כמניינם) ובדף כא: "והמהדרין- אחר המצוות, עושין נר אחד בכל לילה לכל אחד ואחד מבני הבית" ("עושין" ולא, מדליקין. "נר אחד... לכל אחד" ולא, נרות... כמספר כל אחד...) דהיינו שהמהדרין אחר המצוות מאפשרים לכל אחד מבני הבית להדליק ולא לצאת ידי חובה בהדלקת בעה"ב¹⁶.

ומפורש הדבר שיתכן להדר לא לצאת ידי חובה ולהדליק בפני עצמו (ולא הוי ברכה לבטלה מצד שאין חיוב) בדברי רב שר שלום המובא בטור (סימן תרע"ז): "כתב רב שלום, אנשים הרבה הדרים בחצר אחת, שורת הדין שמשתתפין כולן בשמן ויוצאין כולן בנר אחד, אבל להידור המצווה כל אחד ואחד מדליק לעצמו על פתח ביתו... "הנה דאף שיכולין לצאת ידי חיובן בנר אחד, יכולים להדר ולהדליק כל אחד בפני עצמו¹⁷.

ההידור משפיע על מקום ההדלקה

עוד למדים אנו מדבריו, כאשר יוצאים כל באי החצר בנר אחד, הדלקתו תהיה על פתח החצר (מתאים לדברי התוספות ד"ה "מצוה להניחה": "... אבל אם יש חצר לפני הבית מצוה להניח על פתח חצר¹⁸ אלא שלפי התוספות ידליק כל אחד מבני החצר בפ"ע על פתח החצר) ואם יהדרו אנשי החצר וידליקו כל אחד בעצמו הרי שישתנה מקום ההדלקה וידליקו על פתח ביתם. ואפשר להסביר בשיטת הרב שר שלום דפרסומי הניסא בפתח החצר הוא לבני החצר המחוייבים בהדלקה ומשתתפים בנר, אך אם כל אחד מהדר ומדליק בביתו פקעה חובת ההדלקה במקום זה כיוון שאין שם בני חצר המחוייבים במצווה ועברה למקום המחוייב שהוא הבית. ועד"ז למנהגנו בהדלקת הנר, קיום מצות נר חנוכה צריכה להוודע ולהתפרסם לבני הבית "נר איש וביתו" (ע"ד פרסומי ניסא בארבע כוסות בליל הסדר שאינו בחוצות עיר). אם בעה"ב מוציאם ידי חובה בהדלקתו, צריך הוא לפרסם אותה בצורה הקרובה ביותר לבני ביתו, בני החיוב בהדלקה זו, הנמצאים בחוץ, ושיהיה ניכר שהוא מדליק- "על פתח ביתו מבחוץ", ואילו אם בני ביתו בעצמם מדליקים נר חנוכה ואין הוא מוציא י"ח איש מב"ב הנמצאים בחוץ הרי שאין לו צורך ובעבור מי לפרסם את המצווה, פוקעת חובת ההדלקה בחוץ ויכול הוא להדליק בביתו בפנים¹⁹.

והסבר דברי הגמרא "מצוה להניחו על פתח ביתו מבחוץ" הוא דווקא כאשר "מצות חנוכה נר איש וביתו. אך בית בו מצויים "מהדרין" אינו צריך לכך.

¹⁵ כמובא בבבבציר אליעזר עמ' 329

¹⁶ וכך בשפ"א בסוגיין דן באפשרות המהדרין לברך כ"א ברכה לעצמו בחקירה "אי המצוה נר אחד בבית כמו מזוזה... אף שהדליק מי שיהיה די... או נימא דהמצוה על כל אדם אלא דבעה"ב מוציא כל ב"ב" ומסיק: "אכן נראה לומר בזה דוודאי הוי מצוה גמורה ההידור דכך היה התקנה שהמהדרין יעשו המצוה באופן זה"

¹⁷ ואין לדחות ולומר ש"משתתפין" לאו דווקא אלא שיכולין או להדליק כל אחד בפ"ע על פתח החצר או להשתתף ולהדליק נר אחד וע"ד דין אכסנאי שאף שיכול להשתתף עם בעה"ב בפרוטה אם ירצה ידליק בפ"ע, דמזה שהאפשרות להדר בהדלקת כל אחד לא נעשית על פתח החצר אלא על פתח ביתו של כ"א, יש לומר "שמשתתפין" להדלקה על פתח החצר היינו דווקא שותפות להדלקת נר אחד וכבפנים.

¹⁸ הב"ח בביאור רב שר שלום.

¹⁹ כך גם יובן בנוגע להיבט הציבורי הרחב שאם שליחי ציבור (שליחי משפחות) בלבד הם המדליקים, הרי שעליהם מוטל לפרסם מעשיהם לכלל הציבור הנמצא ב"שוק", אך אם כלל הציבור מהדר להיות בביתו ולהדליק בעצמו, הרי שכל בית מואר והשוק שמם.

וא"כ, מנהגנו להדליק כל אחד בפני עצמו, כעיקר תקנת המהדרין, היא הגורמת למנהגנו להדליק בפנים²⁰ 21.

היכר לבני רה"ר תלוי בזה שבני רה"ר מבחינים בו

ובהסבר מחלוקת הטור ובעל התרומה לגבי בית שיש לו שני פתחים משתי רוחות האם צריך להדליק בשביל היכר לבני רה"ר שלא יחשדו, ומחלוקת הטור והתוספות לגבי זמן ההדלקה האם צריך להיות כדינא דגמרא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, בשביל היכר לבני רה"ר, י"ל, שבדאי פרסומי ניסא לבני רה"ר והיכר גדול לא פליגי דלא צריך ומדליקין בפנים וכנ"ל, אלא דפליגי במחלוקת התוס' והרמב"ם גבי מהדרין מן המהדרין הסוברים לשיטתם דבעה"ב הוא המהדר ומדליק עבור כל אחד מבני הבית והוא המהדר מו המהדר דלתוס' צריך שיהיה היכרא (למספר הנרות) לבני רה"ר העוברים ושבים. דהיינו, כיוון שישנם אופנים נוספים לקיום המצווה, יש לברר ולגלות את אופן קיום המצווה היותר מהודר, שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים ולא "שיסברו שכך בני אדם יש בבית" - רק כמהדרין. וזאת משום שבני רה"ר מדקדקים בראייתם ויש להתחשב בראייתם המדוקדקת ולעשות היכר מבורר לפרטיו, ואילו לרמב"ם אין צורך בהיכרא, דאין להתחשב ולברר את אופן הדלקת הנר היותר מהודר, שבני רה"ר לא נותנים ליבם אלא לכללות הדבר ולכן אין קפיידא במספר הנרות כיוון שלא נותנים דעתם לפרטים של אופן קיום המצווה. דדעת הטור בזה כדעת התוספות דיש לעשות היכר לעוברים ושבים ולראייתם המדוקדקת אף שמדליק בפנים בפתח הבית, ואם יש לו שני פתחים משתי רוחות עליו להדליק גם בפתח השני מפני החשד של ראית העוברים ושבים.

ואילו לשיטת בעל התרומה, (וכך פסק הרמ"א, דהמנהג להדליק בפנים ממש ולא לעשות היכר כלל לבני רה"ר) אין צורך להדליק בשני הפתחים (מבפנים) כיוון שבני רה"ר לא מדקדקים בראייתם ולא מבחינים בנעשה תוך הבית, גם לא בסמוך לפתח, מתאים לשיטת הרמב"ם דאין בני רה"ר מדקדקים בראייתם²²

וכמו דהרמב"ם כתב שיטתו בפירוש הגמרא דלא בעינן היכרא (היינו היכר מדוקדק לחדי עין), אך כתב מנהג שנהגו שלא כדבריו²³ אלא שחששו להיכרא כדעת התוס', כמו כן התוס' כתבו שיטתם בדין המהדרין מן המהדרין דבעינן היכר למספר הנרות אך לגבי זמן ההדלקה כתבו על המנהג שנהגו שלא כשיטתם²⁴ "ולר"י נראה דעתה אין לחוש מתי ידליק דאנו אין לנו היכרא אלא לבני

²⁰ ומנהג הנשים דאין מהדרות להדליק בפני עצמן ובכל אופן מדליקים בפנים כיוון שהן לא נמצאות בחוץ בלאו הכי, כדברי החת"ס בסוגיא: "כי אין כבודה לצאת בחוץ ברה"ר לעתות ערב..." (החת"ס מסביר בכך מדוע אין הנשים מהדרות להדליק, כיון שההדלקה היתה בחוץ והשתא אע"ג שכולם מדליקין בפנים ממנהג ראשון לא זז ממקומו. ולפי דברנו, מנהג המהדרין נותן וגורם שההדלקה תתבצע בפנים וזה שנשים לא מהדרות אינו פוגם כיוון שבלא"ה הן בבית כדברי החת"ס)

²¹ ואולי מנהג הנשים לא להדר בהדלקה נפרדת הוא ע"מ להיחשב כחד עם בעליהן אשתו כגופו ולצאת י"ח בהדלקת הבעל בקיימן עיקר המצוה נר איש וביתו דבעוד הבנים מהדרין בנר הכתוב ברישא, הן מהדרות בחלק השני של עיקר המצוה - "איש וביתו". והבנות הלא נשואות לא מהדרות להדליק ע"מ לא להוריד מהידורן לכשיתחתנו וירצו גם הן להיחשב בזה כחד עם בעליהן.

²² לרמב"ם עצמו שפוסק שההדלקה מבחוץ, ודאי שיש לחוש לחשד העוברים ושבים שמזהים בראיה כללית שבעה"ב לא הדליק נרות בפתחו (השני)

²³ בהלכה ג: "ומנהג פשוט בכל ערינו בספרד שיהיו כל אנשי הבית מדליקין נר אחד בלילה ראשון ומוסיפין והולכין בכל לילה..."

²⁴ ומוכרח להסביר כך את דברי התוס' דאל"כ יסתרו ז"ז, דאם יש לחוש לאנשים מחוץ לבית שיסברו שכך בני אדם יש בבית הרי שמדליקים בחוץ, ולא "דעתה.. אין לנו היכרא אלא לבני הבית", ואם מדובר על הדלקה על פתח הבית כטור ויש היכר לבני רה"ר, גם אז צריך לחוש לזמן בו מצויים עוברים ושבים, מה גם שדברי התוס' "דעתה.. אין לנו היכרא

הבית שהרי מדליקין מבפנים" דהיינו שלא נהגו כמותם בהסבר המהדרין אלא כדברי רש"י ולכן מדליקים בפנים, ונהגו כמו"כ שלא כמותם גבי היכרא²⁵ ולא חוששים להסתכלות מדוקדקת של בני רה"ר לתוך הבית סמוך לדלת אלא מדליקין בפנים ממש וממילא אין לחוש לזמן ההדלקה²⁶, ואילו הטור לשיטתו כדעת התוספות בהסבר הגמרא (לא כמנהג אותו הם מביאים כאן שהוא דלא כשיטתם בהסבר הגמרא) שיש צורך בהיכר לבני רה"ר המדקדקים בראייתם ולכן יש להדליק כדינא דגמרא משתשקע החמה גם כשמדליקים מבפנים.

ובזה ניתן להסביר בדרך נוספת את דברי הבאר היטב שנהגו הספרדים כתוספות (כפי שהובא המנהג ברמב"ם) שנהגו לחשוש להיכר מדוקדק לגבי מספר הנרות והאשכנזים נהגו ברמב"ם (כפי שהובא המנהג בתוספות) שלא נהגו לחשוש להיכר מדוקדק של בני רה"ר גבי זמן ההדלקה כשמדליקים בפנים.

.

אלא לבני הבית" משמע שאין היכר כלל לבני רה"ר. ולא מסתבר שמדובר בהדליק בפנים ובני הבית הם "שיסברו שכך בני אדם יש בבית".

²⁵ וכך יש להסביר את דברי המרדכי סימן רס"ו: "וכן הא דבעי הכא שיעורא דמשתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק הני מילי לדידהו שהיה צריך היכר גדול, אבל אנו אין חוששים כלל" – "היכר גדול" היינו שההיכר עצמו היה גדול וכללי כיון שהיה בחוץ והיה ניכר מאוד בהיותו ובחסרונו ולהיכר שאינו גדול אלא ניכר רק למדקדקים הצופים לתוך הבית אין אנו חוששים.

²⁶ ומה שכתב הד"מ שבימי רבנו הטור היה המנהג להדליק בפתח הבית היינו במקומו של בעל הטור, דכבר בזמן התוספות הדליקו בפנים ממש